

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

☞ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ☜

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ *Ἠθικὰ Νικομάχεια*, Β 1, 7-8 / Β 3, 1-2

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρείοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σάφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφονται, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποίας ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῶ τούτῳ χαίρων σάφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρείος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονάς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἦχθαι πῶς εὐθὺς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α) *Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται* : Να ορίσετε τη νέα αριστοτελική έννοια που περιέχεται στο παραπάνω χωρίο (μονάδες 8).

β) Ποια θέση κατέχει το συναίσθημα στην αριστοτελική θεώρηση της «τελείωσης» του ανθρώπου (μονάδες 7) ;

Μονάδες 15

A2. Να εντοπίσετε στα παραπάνω αποσπάσματα τις παιδαγωγικές απόψεις του Αριστοτέλη. Μπορούν να αποβούν χρήσιμες στη διαπαιδαγώγηση των σημερινών νέων;

Μονάδες 15

A3. Ο Περικλής στον *Επιτάφιο* (Θουκ. 2, 39, 1) θεωρεί πως το παιδαγωγικό σύστημα στην Αθήνα είναι ανώτερο από το σπαρτιατικό. Κατά τη γνώμη του οι Αθηναίοι νέοι γίνονται ανδρείοι μέσω μιας πολυδιάστατης αγωγής που δεν τους αλλοτριώνει από τη χαρά της ζωής (*άνειμένως διαιτώμενοι*). Αντίθετα, οι Σπαρτιάτες «*ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται*».

α) Να κρίνετε την παραπάνω άποψη.

β) Σε ποια από τις δύο θεωρήσεις νομίζετε πως τείνει ο Αριστοτέλης;

Μονάδες 10

A4. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη:

α) Ο Αριστοτέλης ήρθε να σπουδάσει στην Ακαδημία σε ηλικία δεκαεννέα ετών.

β) Ο Εύδοξος από την Κνίδο έδωσε στον Αριστοτέλη το παρατσούκλι «ο Νους».

γ) Στην Ακαδημία ο Αριστοτέλης ως δάσκαλος είχε πολύ καλές σχέσεις με τον Σπεύσιππο και τον Ξενοκράτη.

δ) Ο Αριστοτέλης παρέδιδε μαθήματα στον Αλέξανδρο στη Μίεζα.

ε) Ο Αριστοτέλης συνέχισε τη διδασκαλία στην Ακαδημία μετά την επιστροφή του από τη Μακεδονία.

Μονάδες 10

A5. α) συναλλάγμασι : Ποια σημασία έχει η λέξη στο κείμενο και ποια σήμερα;

Μονάδες 2

β) Να βρείτε στο παραπάνω διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της αρχαίας ελληνικής:

➤ νεογνός :

➤ εύωχία :

➤ περιδεής :

➤ έπαχθής :

➤ άμφορεύς :

➤ άηδώς :

➤ άξων :

➤ άνόρεκτος :

Μονάδες 8

Ω ΑΔΙΛΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ω

ΠΛΑΤΩΝΟΣ *Ἀλκιβιάδης Β΄* 149-150β

Πώς μπορούν οι θνητοί να κερδίσουν την εύνοια των θεών;

Οὐ γὰρ οἶμαι τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῶν θεῶν ὥστε ὑπὸ δῶρων *παράγεσθαι* οἶον κακὸν τοκιστὴν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐήθη λόγον λέγομεν, ἀξιούντες Λακεδαιμονίων ταύτη περιεῖναι. Καὶ γὰρ ἄν δεινὸν εἴη εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ θεοὶ ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχὴν, ἄν τις ὅσιος καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνῃ. **Πολλῶ** γε μᾶλλον οἶμαι ἢ πρὸς τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπὰς τε καὶ θυσίας, ἅς οὐδὲν κωλύει πολλὰ μὲν εἰς θεοὺς, πολλὰ δ' εἰς ἀνθρώπους ἡμαρτηκότας καὶ ἰδιώτην καὶ πόλιν ἔχειν ἀν' ἕκαστον ἔτος τελεῖν· οἱ δὲ, ἅτε οὐ δωροδόκοι **ὄντες**, καταφρονοῦσιν ἀπάντων τούτων, ὡς φησὶν ὁ θεὸς καὶ θεῶν προφήτης. Κινδυνεύει γοῦν καὶ παρὰ θεοῖς καὶ *παρ' ἀνθρώποις* τοῖς νοῦν ἔχουσι δικαιοσύνη τε καὶ φρόνησις διαφερόντως *τετιμῆσθαι*.

τοκιστής = τοκογλύφος, **περίεμι** = υπερισχύω, υπερτερώ, υπερέχω

B1. «Καὶ γὰρ ἄν δεινὸν εἴη ... *προφήτης*.» : Να μεταφράσετε το παραπάνω χωρίο στη νέα ελληνική.

Μονάδες 10

B2. Πώς διαγράφεται η στάση των θεών απέναντι στις προσφορές των θνητών στο παραπάνω κείμενο;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

κακὸν	το επίρρημα στον υπερθετικό βαθμό
πολυτελεῖς	την κλητική ενικού στο ίδιο γένος
ἰδιώτην	την κλητική ενικού

διαφερόντως	τον ίδιο τύπο στο συγκριτικό βαθμό
ὅ,τι	την αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος
παράγασθαι	το τρίτο ενικό πρόσωπο στην οριστική του Υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
ἀξιούντες	το δεύτερο ενικό πρόσωπο στην υποτακτική του Ενεστώτα στην άλλη φωνή
ἡμαρτηκότητας	το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο στην ευκτική του Μέλλοντα
φησιν	το απαρέμφατο του Ενεστώτα
τετιμῆσθαι	το δεύτερο ενικό πρόσωπο στην προστακτική του Ενεστώτα στη φωνή που βρίσκεται

Μονάδες 10

B4α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου :
παράγασθαι, πολλῶ, ἕκαστον, ὄντες, παρ' ἀνθρώποις.

Μονάδες 5

B4β. Οἱ θεοὶ, ἄτε οὐ δωροδόκοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἀπάντων τούτων: Να εξαρτήσετε την παραπάνω πρόταση από τη φράση «Σωκράτης ἔφη».

Μονάδες 5

τύχη ἀγαθὴ !!!

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ρένα Σαρμπάνη